

การดูภาพจิตรกรรมทั่ว ๆ ไป

โดย

สวัสดิ์ ตันติสุข

อาจารย์ใหญ่โรงเรียนช่างศิลป์

กองศิลปศึกษา กรมศิลปากร

เอกสารการบรรยายและอภิปราย

เกี่ยวกับศิลปสมัยปัจจุบัน

ของกรมศิลปากร อันดับที่ ๒

การดูภาพจิตรกรรมทั่ว ๆ ไป

โดย

สวัสดิ์ ตันติสุข

อาจารย์ใหญ่โรงเรียนช่างศิลป์

กองศิลปศึกษา กรมศิลปากร

เอกสารการบรรยายและอภิปราย

เกี่ยวกับศิลปสมัยปัจจุบัน

ของกรมศิลปากร อันดับที่ ๒

เอกสารการบรรยายและอภิปราย

เกี่ยวกับศิลปสมัยปัจจุบัน

อันดับที่ ๑

ศิลปคืออะไร

อันดับที่ ๒

การดูภาพเหมือน

คำนำ

ตามที่กรมศิลปากร ได้จัดให้มีการบรรยายและอภิปรายเกี่ยวกับศิลปสมัยปัจจุบัน ณ หอสมุดแห่งชาติติดต่อกันเป็นระยะเวลา ๕ เดือน นั้น สำหรับปาฐกถาครั้งที่ ๑ เกี่ยวกับแนะนำงานคุณภาพจิตรกรรมโดยทั่วไปผู้บรรยายคือ นายสวัสดิ์ ตันติสุข ศิลปินมีชื่อของประเทศไทยคนหนึ่ง มีผู้ฟังแสดงความสนใจมาก กรมศิลปากรจึงจัดพิมพ์ขึ้นเพื่อสนองความต้องการหวังว่าคงจะเป็นประโยชน์บ้าง “ศิลป” นั้น ท่านมีความประสงค์จะเรียนรู้หรือไม่ก็ตาม ศิลป ก็เข้ามาในชีวิตของท่านแล้ว.

วิจารณ์

กรมศิลปากร

๒๔ มีนาคม ๒๕๑๒

สวัสดีครับ ท่านผู้ฟังทศเทพ และนักเรียนทั่ว

ผมนึกที่จะสนองเจตนารมณ์ของท่านอธิบดีกรมศิลปากร
ที่จะให้การศึกษาศิลปได้ไปสู่ประชาชนเพราะเป็นบันไดขั้น
แรกที่จะทำให้ประชาชนนิยมศิลป์ขึ้น เรื่องที่จะพูดในวัน
นี้ละครับ หัวข้อ ท่านผู้ฟังก็คงจะเห็นแล้วว่าเป็นการดูภาพ
จิตรกรรมโดยทั่วไป ท่านคงจะได้ยินได้ฟังอยู่เสมอๆ ที่ว่า
ศิลปนั้นเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่แสดงถึงวัฒนธรรมของ
ชาติ เมื่อเป็นความสำคัญอย่างนี้เราก็ต้องหวงแหนและเป็น
สิ่งควรแก่การศึกษา เป็นหน้าที่ของทั้งทางราชการและทั้ง
ประชาชนโดยทั่วไปที่จะช่วยกันทำนุบำรุงส่งเสริม จิตรกรรม
กันนับเป็นจิตรศิลป์อย่างหนึ่งในวิจิตรศิลป์ทั้งห้า และก็เป็
นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งเหมือนกันที่จะแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรม
ของชาติ ผมเห็นด้วยกับหลาย ๆ ท่าน และความรู้สึกล้วน
ก็มาประทับใจเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่ทำงานทางด้านศิลป
ทุก ๆ สาขา ก็กล่าวกันว่าศิลปนั้นเป็นสิ่งซึ่งสะท้อนชีวิต
สังคม และสิ่งแวดล้อมของมนุษย์เรา ไม่ว่ายุคไหนถ้าเราดู
ตั้งแต่โบราณ เราก็เห็นได้ว่าคนในสมัยโบราณนั้น มีหลาย

เผ่ามีหลายฝ่ายหลายชาติหลายศาสนา ต่างฝ่ายต่างอยู่ มีวัฒนธรรมเฉพาะของตนเองแล้วก็สร้างความเจริญขึ้นมา เราได้เห็นได้จากประวัติศาสตร์ ทุกชาติมีศิลปของตนโดยเฉพาะในทำนิจิตรกรรม เราจะเห็นว่าแต่ละชาติก็มีวิวัฒนาการในการที่จะสร้างสรรค์ งานศิลปของตนนั้นเปลี่ยนไปๆ เรื่อยๆ

ในการพูดวันนี้ ผมตั้งใจจะมาพูดถึงเรื่องจิตรกรรมสมัยปัจจุบัน หรือว่า เราใช้คำว่า จิตรกรรมร่วมสมัยของไทย ท่านเคยเห็นในการแสดงภาพเขียน หรือการแสดงศิลปต่าง ๆ และผมเชื่อว่าท่านทุกคนเคยเขียนรูปตั้งแต่ท่านเรียนชั้นประถม ชั้นมัธยมมาแล้ว แล้วก็บังเอิญผมเองก็เป็นช่างเขียนคนหนึ่ง ได้ทำงานอยู่ เพราะฉะนั้นผมก็สบายใจที่จะมาเรียนมาอธิบายต่อท่าน พอจะให้เข้าใจเท่าที่ผมพอจะทำได้ในฐานะช่างเขียนคนหนึ่ง ที่ผมต้องออกตัวเช่นนี้ก็เพราะได้ตั้งใจไว้ว่าจะไม่พูดเกี่ยวกับทฤษฎีที่หนักสมองอะไรหรอกครับ อยากจะพูดในฐานะที่ผมก็เป็นช่างเขียน ท่านก็เคยเขียนรูป และจะพูดกันง่าย ๆ ที่ท่านพอจะเข้าใจได้มากกว่า ก็ขอเรียนเลยว่า ผมจะขอพูดกับท่านในฐานะที่ผมเป็นช่างเขียนคนหนึ่ง

เรื่องศิลปทางจิตรกรรมนี้จะครบออกจะอธิบายให้
 เข้าใจได้ยากสักหน่อย ถ้าจะเปรียบกับศิลปประเภทอื่น เช่น
 ถ้าท่านผู้ฟังไปฟังเพลง ไปชมการแสดงละคร หรือแม้กระทั่ง
 ท่านไปชมภาพยนตร์ ท่านอาจจะได้รับความบันเทิงใจ ชอบ
 มากบ้างชอบน้อยบ้างหลายๆ อย่างต่าง ๆ กัน เพราะว่าศิลป
 หลายสาขาเคลื่อนไหวได้ มีสิ่งซึ่งมีชีวิตให้เห็นได้ แต่่างาน
 จิตรกรรมนั้นส่วนใหญ่แขวนอยู่กับผนังครับ มันจะมีความรู้
 สึกอย่างไร้วเร็วหรืออะไรมันก็ต้องแสดงอยู่ในแผ่นภาพนั้น
 จิตรกรรมพูดให้เข้าใจง่าย ๆ ก็คือภาพเขียนสี ภาพเขียน
 ด้วยสี จะเขียนด้วยสีน้ำ สีน้ำมัน สีฝุ่น สีชอล์ก หรือสี
 อะไรก็ได้เป็นรูปต่าง ๆ อาจจะเป็นภาพนิ่ง ภาพคน ภาพ
 ทิวทัศน์หรืออื่น ๆ แล้วจิตรกรรม^๕ท่านก็เคยเห็น ท่านก็เคย
 ได้ประสบมาแล้ว มีขนาดตั้งแต่เล็กจนกระทั่งใหญ่ อาจจะเป็นว่าท่านอยากจะส่ง ส.ค.ส. ให้เพื่อนของท่านเอง ท่านก็
 ไปเลือกรูปที่ท่านพอใจ รูปไหนที่จะให้ความสุขแก่เพื่อนของ
 ท่านได้ ท่านก็ไปเลือก นี่ท่านใช้ตาของท่านแล้ว ท่านได้
 ใช้ความรู้สึกนึกคิดของท่านเลือกภาพที่จะให้ความสุขกับเพื่อน
 ของท่าน จิตรกรรมก็มีหลายอย่างเท่าที่ผมได้เรียนมานี้ จน

กระทั่งอาจจะมีขนาดใหญ่มากที่เราเห็นในภาพผนังเขียนกัน
เป็นหลาย ๆ เมตรเลยครับ อย่างนั้นก็เป็นจิตรกรรม

จิตรกรรมโดยทั่ว ๆ ไปนั้นเราเห็นมีหลายอย่าง แต่ว่า
บางอย่างก็เป็นจิตรกรรมสำหรับการตกแต่ง บางอย่างก็เป็น
จิตรกรรมเกี่ยวกับการโฆษณาในทางพาณิชย์ศิลป์หรืออื่นใด
ซึ่งท่านได้ใช้อยู่ ดินเข้าชั้นท่านแปรงพื้นล้างหน้า ท่านจะ
หยิบกลองยาตีพื้น สิ่งนั้นก็ออกแบบโดยช่างเขียน โดยใช้
ความรู้ทางด้านจิตรกรรมเหมือนกันทำออกมาเราจะเห็นได้ว่า
เขาต้องพยายามที่จะออกแบบอย่างสวยงามชวนให้ใช้ อย่างนั้น
ท่านได้ใช้และประสบกับตัวของท่านเอง ท่านจะเลือกผ้า
ตัดเสื้อ ท่านใช้ตาของท่านแล้วละครับที่ท่านจะดูจะเลือกถ้าจะ
พูดถึงในการแนะนำละก็ ท่านได้ใช้โดยตัวของท่านเอง โดย
ท่านอาจจะไม่รู้ จะเลือกซื้อผ้าจะซื้ออะไรๆ ของใช้ไม่สอยซึ่ง
เกี่ยวกับงานจิตรกรรมที่ท่านได้ใช้อยู่เป็นประจำ แต่ก็มีจิตร-
กรรมอีกอย่างหนึ่งนะครับที่ค่อนข้างจะเข้าใจยาก คือจิตรกรรม
ที่ผมจะพูดถึงวันนี้ เป็นจิตรกรรมที่มีคุณค่าในทางวิจิตรศิลป์
ผู้ทำนั้นมุ่งหวังที่จะให้มีคุณค่าในตัวของมันเอง คือคุณค่า

ในงานจิตรกรรมนั้นเป็นสำคัญก่อนอื่น ไม่ได้ตั้งใจจะให้คนอื่นชอบแต่ตัวเองชอบที่จะทำสร้างสรรค์ขึ้นมา แล้วตัวเองก็ทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ ด้วยความจริงใจและด้วยความสามารถของตัวเอง ถ้าคนอื่นชอบก็ยินดีด้วย จิตรกรรมประเภทนี้เราเห็นได้ว่ามีที่ใช้มีคุณค่าในทางสร้างสรรค์และมีการแสดงครั้งสำคัญๆ อยู่เสมอ เช่น ที่กรมศิลปากรกับมหาวิทยาลัยศิลปากรจัดการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ เป็นประจำปีโดยความร่วมมือกัน แล้วเราก็เห็นวิวัฒนาการถ้าหากท่านได้ติดตามการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติตั้งแต่ครั้งที่ ๑ จนกระทั่งถึงครั้งสุดท้ายในปีที่แล้วนี้ ท่านจะเห็นว่าได้เปลี่ยนแปลงไป แล้วมีแนวทางมีอะไรหลายอย่างควรแก่การศึกษามาก วันนั้นผมตั้งใจจะพูดเรื่องนั้นแหละครับ

ที่ให้หัวข้อว่า “แนะนำการดูภาพจิตรกรรมทั่วไปนั้น” ผมตั้งใจว่าส่วนใหญ่ๆ นั้นจะขอเรียนแนะนำท่านให้เข้าใจหรือให้มีหลักเกณฑ์ในการดูงานจิตรกรรมสมัยใหม่นี้ ที่เราใช้คำว่าจิตรกรรมร่วมสมัย ถ้าหากว่าเราจะพูดถึงแต่จิตรกรรมร่วมสมัยเพียงอย่างเดียวก็ดูจะไม่เป็นการสมควร เพราะว่าเราก็มีจิตรกรรมซึ่งเป็นแบบฉบับและก็เป็นลักษณะไทยของเราด้วย ผมก็อยาก

จะจำแนกตามลักษณะของจิตรกรรมออกเป็นสองอย่าง คืออย่าง
 หนึ่งเป็นจิตรกรรมที่ทำกันเป็นแบบประเพณีนิยมสืบต่อกันมา
 นานอย่างที่เราเห็นเขียนรูปเกี่ยวกับพระพุทธประวัติบ้างราม-
 เกียรติบ้าง หรือเท่าที่เราเห็นในฝาผนังต่างๆ ไปบางครั้งอาจจะ
 เห็นในสมุดข่อย ซึ่งเป็นลักษณะไทยโบราณ เราทำกันมานาน
 แล้วครบถ้วนนั้น แล้วก็เป็นแบบฉบับมีคุณค่า ต่างประเทศก็
 เหมือนกันครับ ก็มีศิลปแบบประเพณีนิยมของเขาอย่างที่ท่าน
 จะเห็นว่าช่างเขียนจีน ช่างเขียนญี่ปุ่นเขียนใบไม้ดอกบัว หรือ
 อะไรอย่างนั้นก็เป็นแบบประเพณีนิยม เราถือว่ามีความสำคัญ
 และก็โดยส่วนใหญ่ นั้น ท่านผู้ทำจิตรกรรมประเภทนี้^{๕๕} สิ้นชีวิต
 ไปแล้ว ท่านได้ทำไว้ให้เป็นมรดกตกทอดสืบต่อกันมาจน
 กระทั่งถึงยุคเราปัจจุบันควรแก่การทวงแหวนศึกษาเพราะฝีมือ
 อย่างนั้นไม่มีแล้วครับ ท่านชรัอินโช่งท่านก็สิ้นไปนานแล้ว
 แล้วท่านได้ฝากงานประทับใจเราไว้ให้เราได้ศึกษาค้นคว้าหา
 ความรู้ต่อไปว่ามีความงามเป็นอย่างไร มีเทคนิคการเขียน
 อย่างเป็นเรื่องที่ควรแก่การศึกษา และทางราชการ ก็ได้ทำนุ
 บำรุงรักษาอย่างเท่าที่เราเห็นในฝาผนังโบสถ์ วัด และในที่

สำคัญๆต่างๆในวัดสุวรรณาราม บางกอกน้อยบ้าง ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติบ้าง อย่างนี้ครับ เราเห็นแยะ เพราะว่าไม่มีเสียแล้วฝีมืออย่างนั้น เราก็พยายามรักษาไว้ให้เป็นมรดกนานที่สุดที่จะนานได้ บางชั้นกาลเวลาหรือว่าธรรมชาติมันจะทำให้เสียหายไป ผนังผุกร่อนหรืออะไรๆไปอย่างนี้เราก็เคยได้ทำโดยงบประมาณของทางราชการ จดผู้ที่มีความรู้มีความเข้าใจไปคัดลอก เอามาก็ติดไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติบ้าง หรือที่มหาวิทยาลัยศิลปากรบ้างเกี่ยวกับการศึกษา เพราะว่าของเดิมจะหมดเสียแล้วก็เหลือที่ลอกเอาไว้นี้เพื่อการศึกษา หรือแม้กระทั่งงานที่ได้คัดลอกไว้นั้น เราค้นคว้าประวัติไว้ เราอาจจะนำไปแสดงเผยแพร่ในต่างประเทศได้เหมือนอย่างเมื่อหลายปีมาแล้ว เราเคยส่งไปแสดงที่ในต่างประเทศก็เคยครับ นี่ก็เป็นเรื่องหนึ่งซึ่งเราควรห่วงแหน ควรทำนุบำรุงรักษาเป็นแบบฉบับอย่างหนึ่ง ถ้าใครมีศิลปนิสัยชอบทางนั้นก็ยังทำอยู่ในปัจจุบันนี้ทุกชาติทำเหมือนกัน ช่างเขียนจีนเดียนเขียนอย่างแบบจีนโบราณก็ยังมียู่ครับ ไทยเราก็กียังมี นักเรียนนักศึกษาศิลปนั้นจำเป็นต้องเรียน เพื่อจะได้รู้คุณค่าเข้าใจ

เทคนิค และก็เหมือนนักเรียนนักศึกษาได้เข้าใจแล้ว เข้าใจถึงความงาม เข้าใจถึงคุณค่าแล้ว ถ้าตนเองมีศิลปนิสัยเฉพาะอย่างนั้นก็ทำต่อไปอีก นี่เป็นทางหนึ่ง เป็นจิตรกรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งเราได้เห็นกันอยู่ทั่วไป เป็นลักษณะแบบประเพณีนิยม

ทีนี้อีกอย่างหนึ่งที่เราเห็นเปลี่ยนแปลงไป บางทีท่านก็จะเห็นว่าในการไปชมการแสดงศิลปนั้น รูปเขียนบางรูปดูไม่เหมือนรู้อะไรเลย ไม่เข้าใจทั้งที่หลายต่อหลายท่านได้ถาม เพราะว่ายู่งๆไม่ค่อยรู้เรื่อง บางรูปก็พอจะดูได้ ทำไม่ถึงเป็นอย่างนั้น นี่แหละผมอยากจะเรียนอธิบายถึงเรื่องนี้ ผมเรียนตั้งแต่ต้นไว้หมดแล้วครับ ว่าศิลปนั้นเป็นสิ่งสะท้อนของชีวิต สังคม และความเป็นอยู่ตามธรรมชาติใกล้ตัวเราเนี่ย เพราะฉะนั้นถ้าหากว่าเรามีชีวิตเปลี่ยนแปลงไปจากสมัยก่อนๆ ในสมัยปัจจุบัน โลกได้เจริญก้าวหน้าขึ้น เราอาจจะมีความเป็นอยู่คล้ายคลึงกันกับชาติต่าง ๆ อย่างเช่น ผมแต่งตัวอย่างนั้นะครับ จะบอกว่ามันเป็นแบบฝรั่งหรือแต่งแบบสากลนิยม เราก็คงเข้าใจกันได้ แล้วที่บ้านเราอาจจะมีเครื่องใช้ไม่สอยซึ่งถูกสุขลักษณะ และสบายมาก โบราณท่านไม่มี หลาย ๆ อย่างครับเปลี่ยน

แปลงไป อย่างสมัยก่อน^๕รุ่นคุณปู่คุณทวดเราหรือว่าก่อนนั้น ถ้าหากเราจะบอกว่าคนเรานี้บินได้เหมือนนก ให้พระอินทร์มา เขียวๆท่านก็ไม่เชื่อ เห็นไหมครับไม่น่าจะเป็นไปได้เลย แต่ ปัจจุบัน^๕ยิ่งกว่าเชื่อกับ เราบินเร็วกว่านกเสียอีก สิ่งเหล่านี้ก็เป็นความเจริญหลายๆด้านที่เดียวที่เราได้สร้างขึ้นมาจากสิ่งที่ประทับใจเราอยู่นี้แหละครับ แม้ว่าเราเองประเทศเราไม่ได้ส่งคนไปโลกพระจันทร์แต่เรารู้ครับ เราอ่านหนังสือพิมพ์ เรารู้ว่าเขาคิดจะไปทัศนจักรโลกพระจันทร์กันแล้ว เหล่านี้อะครับชีวิตมันเปลี่ยนแปลงไป บางเวลาเราจะไปราชบุรีใช้เวลาเพียง ๒-๓ ชั่วโมงเท่านั้น แต่ก่อนนั้นต้องไปทางเรือ บางที่เราต้องไปติดประตูนํ้าอยู่วันสองวัน นี่แหละครับ ชีวิตเปลี่ยนแปลงไป ศิลปก็เปลี่ยนด้วย เมื่อได้กล่าวกันว่าศิลปสะท้อนถึงชีวิตความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมของมนุษย์เรา

การที่เปลี่ยนไปนั้นเราก็อยุเปลี่ยนแปลงไป ถ้าหากว่าช่างเขียนแต่ละยุคแต่ละสมัยนั้นจริงใจและทำงานเท่าที่ตนเองได้ประทับใจต่อธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมนั้นอยู่ ใช้ความรู้ใช้ความสามารถหรือเทคนิคใหม่ๆที่สร้างสรรค์ขึ้นมา จึงเปลี่ยนแปลงไป

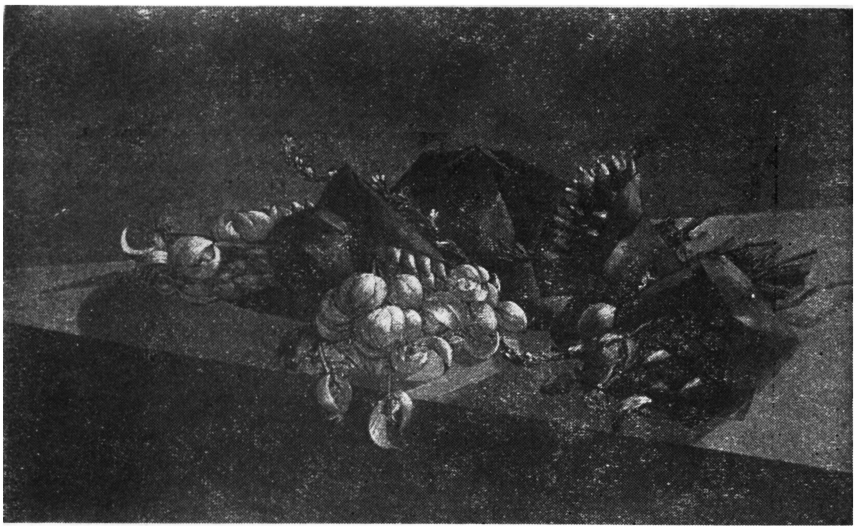
จากแบบประเพณีนิยมมาเป็นแบบร่วมสมัย อย่างที่ผมเรียนให้ทราบแล้ว ก็ได้รับการทำนุบำรุงส่งเสริมควบกันไปทั้ง๒อย่าง เวลาที่เราเห็นรูปเขียนแสดงในที่ต่าง ๆ นะครับ บางครั้งท่านชมแล้วบอกไม่รู้เรื่อง ไม่เข้าใจ ทำไมเป็นอย่างนั้น ผมอยากจะเรียนกว้างๆ ไว้ในขั้นแรกนี้ก่อนครับ ว่าการแสดงแต่ละครั้งนั้นเราก็พยายามที่จะคัดเลือกงานที่ดีพอจะมีคุณค่าให้กำลังใจแก่ผู้ที่ส่งมาตามสภาพของการแสดงนั้น ๆ เราจะแยกการแสดงต่างๆออก เช่นสมมติว่า การแสดงของนักเรียนในงานแสดงศิลปหัตถกรรมนักเรียน เรามุ่งหวังที่จะให้ท่านผู้ชมนั้นเข้าใจว่าเรามีหลักสูตรการศึกษาอย่างไรมีอะไรบ้าง มีเหมือนนักเรียนแค่ไหนอย่างนั้นครับ ที่นี้ถ้าหากว่าเป็นการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ จุดมุ่งหมายตรงกันข้ามเสียแล้ว เราต้องการการสร้างสรรค์ต้องการคุณค่าทางศิลป อันเป็นต้นฉบับการสร้างสรรค์สมัยใหม่ ความคิดก้าวหน้าต่อไป เหมือนกับที่ผมเรียนไว้เมื่อตะกี้ว่า ความเจริญของโลกนั้นช่วยกันหลายฝ่าย ช่างเขียนหรือว่าศิลปินในสาขาอื่นๆ ก็มีส่วนหนึ่งที่จะสร้างความเจริญให้แก่โลกเหมือนกัน ช่างเขียนอาจ

“คนตรีและเจิ้งหรำ” จิตรกรรมไทยแบบประเพณีนิยม-จากผนังพระที่นั่ง
พุทธไสสวรรค ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร มีความงามและลักษณะ
วิธีการเขียนอันเป็นแบบอย่างศิลปของไทยสืบมาแต่โบราณ

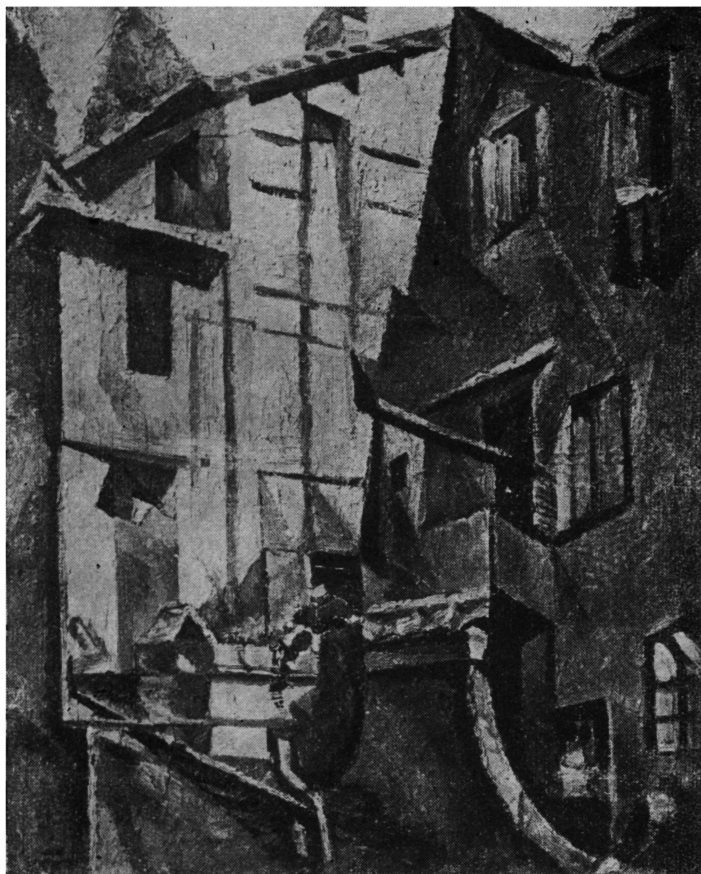
“ภาพเหมือน” จิตรกรรมไทยร่วมสมัย สีนํ้ามัน โดย จํรัส
เกียรติก้อง เป็นจิตรกรรมที่มีคุณค่ามากชิ้นหนึ่ง แสดงออก
ถึงความสั่นไหว จิตเจิน ในการเขียน ได้ลักษณะและชีวิต
จิตใจของแบบ

↑ “**ตอกบัว**” จิตรกรรม ไทยร่วมสมัย ภาพนิ่ง สีนํ้ามัน โดย ทวี นันทขว้าง ด้วย
วิธีการเขียนที่ง่ายและแน่นอนอันเป็นแบบของตนเอง ประกอบกับความสัมพันธ์
กันอย่างพอดีของน้ำหนักสี และแสง ทำให้เกิดคุณค่าของงานศิลปชิ้นนี้

“**ลีลา**” จิตรกรรมไทยร่วมสมัย สีนํ้ามันแบบนามธรรม โดย สุวิศักดิ์ ตันติสุข
ความสบายใจและมีลีลาเคลื่อนไหว ตลอดจนความประสานสัมพันธ์กันอย่าง
พอดี ในเส้น สี และรูป อันเป็นอิสระเป็นความรู้สึกที่ผู้เขียนประสงคฺจะแสดง
ออก ↓

“แสงตะวัน” จิตรกรรมไทยร่วมสมัย ภาพทิวทัศน์ใส่น้ำมัน โดย
 เพื่อ หริพิทักษ์ แสงแดดยามเช้าสาดมาต้องอาคาร เป็น
 ความงามอันประทับใจจิตรกร และได้รังสรรค์งานศิลปะชิ้น
 มา จิตรกรรมชิ้นนี้ให้ความรู้สึกอ่อนอบอุ่น มีชีวิต และเป็น
 ธรรมชาติ

จะใช้ความคิดสร้างสรรค์ไปล่วงหน้า ถ้าดีนะครับ ต่อไปก็
 จะเกิดความนิยมกันขึ้นมาเอง ช่างเขียนอาจจะเขียนรูปแบบ
 อะไรขึ้นมาใหม่ อย่างที่ในประวัติศาสตร์ก็บอกว่าท่าน เลโอ
 นาโด ดา วินชี จิตรกรเอกชาวอิตาลีเลียนท่านก็เคยคิดเขียน
 แบบของเครื่องร่อนอะไรเป็นแบบฉบับไว้แล้ว จนกระทั่ง
 ปัจจุบันเราบินได้เหมือนอย่างที่ผมว่า เดียวนี้ไม่ต้องพระอินทร์
 เชี่ยว ๆ มาบอกเราก็เชื่อแล้ว

ในการที่จะดูรูป ผมขอเรียนท่านว่า ขอให้ท่านเลือกรูป
 ที่ดี เพราะว่าการแสดงแต่ละครั้งนั้นก็อาจจะมีการศิลปะซึ่งถูก
 คัดเลือกเอาไว้ ดีเหมือนกันแต่อาจดีขึ้นหน่อย อาจจะดีกว่า
 ปานกลางหรืออาจจะดีมาก ถ้าขึ้นไหนมีคุณค่ามากย่อม
 ประทับใจมากกว่า หรือว่าให้ความรู้สึกนิยมชมชื่น หรือน่า
 ศึกษาแก่ท่านมากกว่า ในการแสดงครั้งหนึ่งๆ นั้น ถ้าหากว่า
 ท่านได้ตั้งใจงานขึ้นสำคัญสัก ๒-๓ ขึ้นก็รู้สึกว่าได้ประโยชน์
 ในการแสดงและการชมแล้ว โปรดอย่าหวังว่าทุกชั้นจะดีมาก
 ไปหมด รูปนั้นดีไม่ถึงขนาดแต่รูปนี้ดีกว่า ที่นี้ท่านก็จะ
 ต้องเลือก ท่านจะเลือกอย่างไร ดูอย่างไร การที่บอกว่ารูป
 นี้ดีกว่ารูปนั้น หรือว่ารูปนี้เป็นศิลปะมากกว่า วันนั้นผมจะเรียน
 กว้างๆ ถึงหลักเกณฑ์ที่จะดู หลักเกณฑ์กว้างๆ นี้แหละครับ ชน

แรกที่สุด อยากจะให้ท่านทำใจให้เป็นกลางเสียก่อนโดยการ
 ปล่อยให้รูปนั้น ถ้าดีก็จะสะท้อนกับอารมณ์ท่านเอง ชั้นแรก
 ท่านต้องทำอย่างนั้นก่อนนะครับ คือถ้าหากท่านมีอคติหรือ
 ท่านมีความขุ่นมัวมา ท่านก็ย่อมจะรับรู้สึกหรือความงาม
 ในรูปนั้นได้ยากสักหน่อย ผมยกตัวอย่าง สมมติว่าเมื่อเข้า
 ท่านเกิดมีการขุ่นมัวในอารมณ์แล้วท่านไปฟังเพลงก็อาจจะฟัง
 ยากนะครับ ไม่ค่อยจะรับได้เต็มที่ แต่อย่างไรก็ดีขณะที่ท่าน
 คุญาพอยู่ นะครับ ท่านพอจะทำให้ใจของท่านเป็นกลางได้ คือ
 ไม่เข้ากับรูปนั้นและไม่ทำให้ไปเชื่อถือกับรูปนั้น จนเกินไป
 ไม่ใช่ว่าถ้าคนนั้นแล้วก็ดี ท่านปล่อยใจกลางๆไปเถอะครับ ให้
 รูปนั้นสะท้อนเข้ามาเอง ที่นั่นการสะท้อนเข้ามาเองนั้นสะท้อน
 เข้ามาอย่างไร บางครั้งรูปที่ดูง่ายท่านจะรู้สึกได้ทันทีว่า แหม
 คุญูปนี้สบายใจจริง หรือก่อให้เกิดอารมณ์คลั่งคลั่งตื่นตื่น แล้ว
 ถ้าหากว่ารูปนั้นดีที่ท่านจะประทับใจอยู่นานครับ ถ้าดีจริงๆ
 อีกปีสองปีถ้าหากท่านไปพบรูปคล้ายๆกัน ท่านจะนึกถึงรูปนั้น
 ทันที รูปนั้นดีกว่า มีคุณค่ากว่า ท่านจะรู้สึก ที่นั่นในทางตรงกัน
 ข้ามสมมติว่าท่านดูแล้ว ไม่รู้อะไรยุ่งๆ ไม่รู้ทำไมเป็นอย่างนั้น
 ทำไมเชื่อว่าดี ที่เป็นเช่นนั้นก็มีอยู่สองประเด็นครับ คืออย่าง
 ที่หนึ่งรูปนั้นไม่ได้ดีมากจริง เป็นแต่เพียงแปลกและใหม่ อาจ

จะได้รับความนิยมนักเลือก^๕ขึ้นมาแต่เพียงว่า เริ่มก้าวเริ่มสร้าง
 แต่ยังไม่ถึงคุณค่าสูง ท่านจะต้องดูงานของคนคนนั้นต่อไปว่า
 ในต่อไปเขาทำสำเร็จ^๕ขึ้นหรือไม่ จึงต้องขอร้องให้ท่านติดตาม
 ครับ ท่านจะเกิดความรู้^๕ขึ้น ถ้าหากว่าท่านเกิดความรู้^๕สึก
 เช่นนั้น อีกอย่างหนึ่งดูเท่าไรท่านก็ปวดหัวอยู่นั้น แต่
 คนอื่นเขาว่าดี ทำไมถึงเป็นอย่างนั้น ต้องขอประทานโทษ
 นะครับ ขอเรียนว่าอาจจะเป็นไปได้ใหม่ว่า ระดับความรู้ทาง
 ศิลปะของท่านนั้นยังไม่ถึงที่เขาแสดงออก คือยังไม่ถึงคุณค่า
 ของรูป^๕นั้น ถ้าเป็นกรณี^๕ลักก้อ ถ้าท่านได้ถามผู้รู้ ท่านได้พูด
 คุย ท่านได้ศึกษาต่อ หรือท่านจะมาดูในวันหลังอีกเป็นครั้งที่
 สองที่สาม ท่านก็ยังไม่กล้าตีว^๕ารูปนั้นแล้ว คือมีอะไรก็ไม่รู้ซึ่ง
 จะให้ท่านได้ แต่ท่านยังไม่รู้^๕ซึ่ง อะไรหนอที่มันเกิดจะประทับใจ
 ซึ่งอยากจะรู้บ้างเออที่ท่านก็ไม่รู้ นี่แหละครับ ถ้าผมจะเปรียบ
 เทียบก็เหมือนกับท่านไปฟังเพลง เวลาที่ท่านฟังเพลงมีคน
 บอกกับท่านว่าเพลง^๕นี้สำคัญเหลือเกิน มีคุณค่าสูง ท่านฟัง
 แล้วท่านปวดสมอง ไม่รู้ แต่ว่ามันก็เป็นเพลงมีลีลาและท่านก็
 ฟังไปได้จนกระทั่งจบเพลง คนที่เขาฟังเขานิยมนับถือเขาชอบ
 นั่น คืออย่าง^๕นั้น คืออย่าง^๕นี้ ถ้าหากว่าระดับของเราไม่ถึง ผม

กียกตัวอย่างตัวเอง ผมไปฟังแล้วตัวผมเองก็รับไม่ได้หรือรับ
ได้น้อย เพราะบังเอิญผมเป็นช่างเขียน อยากจะรับความงาม
อีกเหมือนกัน อยากจะรับความรู้ในหลายๆ ด้าน หลายๆ สาขา
เหมือนกัน แต่ผมจะต้องฝึกหัดของผมเพื่อจะฟังเพลงนั้นต่อไป
อีก นี่แหละครับก็เป็นไปในทำนองนั้น ที่ว่าท่านทำใจของท่าน
ให้เป็นกลางแล้วอะไรที่ประทับใจท่าน นี่ชั้นที่หนึ่งนะครับ

๘๕๕ ๘๖๖ เมื่อมันสะท้อนขึ้นมาแล้ว ท่านก็จะเกิด
ความรู้สึกขึ้นมาอย่างหนึ่งสมมติว่าภาพนั้นดี จะเกิดมีความ
รู้สึกนึกคิดที่ท่านจะประทับใจมากกว่ารูปนั้น คือ มีมากกว่าสี
มากกว่าผ้าใบ หรือมากกว่าที่เป็นรูปนั้น คือถ้าหากว่ารูปนั้น
เป็นแต่เพียงรูปอะไร สีเป็นอย่างไร ท่านเห็นแล้วก็อาจจะ
ชอบใจน้อยๆ แล้วท่านก็กลับไป อาจจะไม่มีความค่ามาก แต่ถ้า
หากรูปนั้นมีคุณค่ามาก ประทับใจท่าน ผมขอเรียนอย่างกว้างๆ
กับบอกว่า รูปนั้นมีชีวิต คือ ไม่ใช่ว่าเป็นรูปเฉยๆ นะครับ
มันจะให้อารมณ์แก่ท่านได้ ท่านอาจจะเกิดความรู้สึกในภาพ
นั้น แหม่ สบายใจจริง ดูรูปนี้แล้วก็อยากจะเอาไปติดบ้าน
อยากจะให้เห็น อยากจะมีความรู้สึกใกล้ชิดกับมัน หรือว่าบาง
ชั้นดูเหมือนกับว่าท่านนี้ได้เป็นส่วนหนึ่งของรูปนั้นเข้าไปแล้ว

สมมติว่ารูปนั้นเป็นภาพทิวทัศน์กว้างใหญ่ เป็นเรื่องธรรมชาติ
แท้ ท่านอาจจะรู้สึกประหนึ่งว่าตัวท่านเล็กน้อยเข้าไปอยู่
ในนั้นด้วย ไม่มีท่านหรอกครับ แต่ดูเหมือนท่านมีความ
สัมพันธ์ใกล้ชิดกับในรูปนั้น ความมีชีวิตของรูปนั้น ถ้าหาก
ว่าดีนะครับ ถ้าดีมากก็ย่อมประทับใจท่านมาก จนที่สองนึก
คือการมีชีวิตของรูปนั้น

ทีนั้นต่อไปนะครับ ที่จะดูรูปนี้ผมขอเรียนแนะนำว่า
กว่าช่างเขียนคนหนึ่งหรือกว่านักประพันธ์คนหนึ่งสร้างงาน
มาให้ประชาชนยอมรับนั้น ต้องใช้เวลาและนานที่จะทำให้
คนอื่นยอมรับ ไม่ใช่เขียนรูปเดียวก็ถึงขนาดเลย ไม่ใช่
อย่างนั้นครับ หรือว่าบทประพันธ์ก็เช่นเดียวกันต้องรักษา
คุณค่าของงานของตนเองตลอด หรือว่าให้สูงขึ้นไป
ลำดับในชั้นสุดท้าย ในชั้นที่ว่าถึงขนาดมีคุณค่าก็จะต้อง
มีแบบฉบับของตนเอง เราอ่านหนังสืออ่าน ๆ ไปเราบอกว่านี่
สำนวนท่านไม้มืองเดิมแน่ ไม่ใช่คนอื่น เรารู้ครับ แต่ว่า
เราต้องอ่านของเขาหลายเรื่องอยู่ แล้วก็ท่านไม้มืองเดิม
ก็ต้องเขียนหลายเรื่องอยู่นะครับ จนกระทั่งเป็นที่ยอมรับ
เป็นการรักษาค่านั่นเป็นแบบฉบับ ช่างเขียนก็เหมือนกัน
ครับ ขณะแรก ๆ สมมติว่าท่านเขียนรูป เมื่อตอนที่ท่านครู

ประถมนัยมให้ท่านเขียนแบบฝึกหัดแรก ๆ ผมเชื่อว่าทุกคน
 กระทั่งตัวผมเองด้วย เมื่อมีตรงไหนเป็นเส้นตรงนะกรับ
 อยากจะเอาไม้บรรทัดมาขีดเพื่อให้มันตรงจริง ๆ แต่คุณครู
 ท่านห้าม อย่าให้เขียนด้วยมือ ท่านว่าอย่างนั้น ท่านฝึกให้เรา
 ในชั้นแรกเริ่มให้ใช้ใจเขียนครับ ไม่ใช่ว่าเพียงแต่ตาเห็น
 อย่างไรเขียนไปอย่างนั้น คือท่านฝึกเราให้รู้สึกว่าจะใจนั้น
 บังคับมือและก็อยากจะได้อะไรที่ตนเองประสงค์จะแสดงออก
 มานั้นก็ออกมา ท่านไปตั้งใจมากเข้าไม่ได้ครับกระต้างอีก
 เวลาที่ผมสอบไล่บางปีผมตั้งใจเสียทีเดียวครับ ข้อกระดาษ
 วาดเขียนอย่างตีมา จานสีล้างสะอาด ผ้าใบหรืออะไรผม
 ลงทุนครับ อยากจะสอบให้ดี เขียนไปเขียนมากระต้าง ความ
 รู้สึกมันแข็งไปหน่อย คือไม่นุ่มนวลกว่าที่เราเคยทำมา เพราะ
 ว่าเราตั้งใจเกินไปนั่นเอง ศิลปตั้งใจมากนักรู้ไม่ได้ เวลาที่
 เราทำนั้นเหมือนกับว่า เราอ่านไปหมดก่อน เข้าใจไปหมดก่อน
 แล้วขณะที่ทำนั้นปล่อยใจเขียนไปเรื่อย ๆ เอะครับมีทาง
 แสดงออก เพราะฉะนั้นถ้าหากเขียนมีความตั้งใจเกินไปนัก
 ก็กระต้างเหมือนอย่างที่ผมว่า นี่แหละครับคุณครูตั้งแต่สมัย
 เราเรียน เมื่อเด็ก ๆ ท่านสอนไม่ให้ใช้ไม้บรรทัด ถ้าเขียน

แบบตกแต่งหรือสถาปัตยกรรมก็ต้องใช้ครับ เพราะต้องการ
เส้นตรงเส้นคดเส้นโค้งอะไรที่ต้องการอย่างนั้น แต่ว่าใน
จำนวาเขียนหรือในด้านจิตรกรรมนี้ เราจำเป็นต้องฝึกหัด
ให้เข้าใจเขียน คือขั้นแรกนี้เราเห็นอย่างไร เราเขียน
อย่างนั้น คือบอกว่าตาเห็นอะไรเขียนตามตาเห็น แต่ใน
ที่สุดใจเห็นครับ พูดย่างนี้ ท่านคงจะสงสัยและว่าเหม
อะไรใจเห็น ผมก็เรียนอธิบายในขั้นต้นไว้เป็นเค้าโครง
ขั้นแรกก่อน ขั้นต่อไปก็มีอย่างนี้ครับ คือเกี่ยวกับใจเห็น
สมมติว่าท่านไปเขียนรูปทิวทัศน์ ไปเขียนข้างนอก ท่านห
ขาหยั่งของท่านและอะไร ๆ ไปนี้ ท่านอาจจะเดินทั้งวันและ
ไม่ได้เขียนอะไรมาเลยก็ได้ ตรงนี้ก็ว่าสวยแล้ว อยากจะเขียน
แต่ยังไม่จุใจ อีกหน้อยเถอะ ท่านเดินไป เดินไปอีก สุดท้าย
วันนั้นท่านแบกขาหยั่งกลับ ผมเป็น อย่างนั้น ตั้งหลายหน
ทั้ง ๆ ที่บางวันเราไปเที่ยวครับ ไปเที่ยวเรือ ตรงนี้ก็สวย
ตรงโน้นก็สวย อยากเขียนไปทั้งนั้น เพราะเราตั้งใจมาก
เกินไปนั่นเอง บางครั้งเสียเงินแล้วเดินทางไปแล้ว เขียนเถอะ
ผมก็ลงมือเขียน แต่ขณะที่เขียนนั้นจะไม่จุใจเลยครับ เพราะ
ว่าฟ้าก็ไม่ได้ตั้งใจเรา มันควรจะมืดกว่านั้น แต่วันนั้นก็ไม่มี

รูปที่เขียนมาก็ไม่เลวนะครับ เอามาคุยตั้งเดือนสองเดือน
เก็บไว้ไม่กลั้ว แต่งและเขียนทับ คือ มันก็ยังมียุคค่าอยู่บ้างแต่
ไม่จุใจ ไม่เต็มที วันหนึ่งผมตั้งใจ เอา ปิคประตูปู่คนเดียว
สร้างชิ้นใหม่ ผมสร้างฟ้าให้ฝนตกในรูปนั้น ถ้าฝนตก แล้ว
ทิวทัศน์อื่นๆ จะเป็นอย่างไร ทับลงไปบนนั้นแหละครับ
ผมเขียนโบสถ์ครับ เติมแม่ชีสองคนเถอะ เขียนคำๆ ลงไป
ออกมาดีครับ เพราะว่าอะไร เพราะว่าใจเราเห็นนี้มากกว่า
ที่ตาเราเห็น ถ้าหากเราได้บวกเข้าไปอีกและถ้าได้ผลรูปก็มี
คุณค่าขึ้น ในโบราณนั้นถ้าหากช่างเขียนเขียนรูปอะไรขึ้นมา
ได้นี้ รูปประหนึ่งคล้ายๆ กับผู้เนรมิตเพราะว่าสมัยนั้น กล้อง
ถ่ายรูปยังไม่มี พอกล้องถ่ายรูปมีเขาทำได้ยิ่งกว่าอีกครับ
ได้หมดส่วนละเอียดอะไรๆ มีหมด ช่างเขียนก็ต้องหนีรูปถ่าย
นั้นแหละครับ หนีอย่างไร นี่คือการเป็นตัวของตัวเอง
แล้วก็มีแบบฉบับเป็นเรื่องของคุณค่าทางจิตรกรรม โดยเฉพาะ
โดยวิธีการทำหรืออื่นใด ถ้าเราเขียนเหมือนเปียบ
กับธรรมชาติเราถ่ายรูปก็ได้ครับ นี่แหละเป็นเหตุหนึ่งซึ่ง
ผมว่าใจเห็นหรือการสร้างอะไรที่เป็นแบบฉบับ ที่นักวาดที่จะ
ถึงใจเห็นนี้ ต้องใช้เวลาหน่อยนะครับ ต้องมีความสามารถ

และต้องมีความชำนาญพอสมควรที่จะทำได้ตั้งใจเห็น ศิลป
 นี้แหละครับบางอย่างอาจจะดูง่าย ทั้งๆที่เอาธรรมชาติจริงๆ
 ไปบวก ยกตัวอย่างเช่น สมมติว่าท่านไปสี่แยกพาหุรัด ท่าน
 อยากจะเขียนที่ตรงน้สักรูปหนึ่ง ถ้าท่านไปถึงตรงขาหยั่งปั๊
 ท่านก็เขียนไปเลย ตรงนั้น มันก็เป็นมุมหนึ่งของสี่แยก
 พาหุรัด แต่ตรงกันข้ามถ้าท่านเกิดมีความคิดใหม่ขึ้นมา ท่าน
 จะไปเสกศัชมุมต่างๆของพาหุรัดมา มุมนี้เป็นยังงี้ มุมนั้น
 เป็นยังงั้น ท่านกลับมา ท่านทำองค์ประกอบศิลปคือจัดวาง
 ภาพใหม่ แล้วนี่แหละสี่แยกพาหุรัดของท่าน โดยวิธีการ
 เขียนของท่านโดยไม่ใช้ไปลอกเลียนหรือก็อปปีัธรรมชาติ
 รูปถ่ายทำไม่ได้เหมือนครับ คนละอย่างกัน ที่ผมเรียนชี้แจง
 ว่ารูปซึ่งเป็นความจริง แต่ว่าเราเอาใจเราไปบวกเข้าอีก ที่น
 รูปบางอย่างที่ดูยากนะครับอาจจะเห็นได้เช่นว่า เราจะเขียน
 ดอกไม้ เราเห็นได้ชัดว่าดอกไม้เป็นนามชนิดหนึ่ง ซึ่งถ้า
 เป็นดอกกุหลาบ รูปของดอกกุหลาบจะต้องเป็นอย่างนั้นเลย
 เป็นที่แน่นอน พอเรานึกได้ แต่นามบางอย่างรูปร่างไม่คิด
 เห็นเป็นที่แน่นอน อย่างสมมติว่าท่านบอกว่าความหลัง ความ
 ทรงจำ เมื่อยสบบีก่อนเกี่ยวกับเรื่องนั้นเรื่องนั้น หรือว่าความรัก

ความโกรธ เกลียด สบายใจ หรืออะไร อย่างนั้นละครับ มัน
 เป็นนามธรรม รูปร่างลักษณะ เหมือนกันไม่ได้ ช่างเขียนก็มี
 อิสระในการที่จะสร้าง ถ้าหากว่ามีศิลปินนิสัยทางนั้น การเขียน
 ก็ย่อมจะแสดงออกมาอีกรูปหนึ่งไม่เหมือนกันหมด เป็นของ
 แต่ละคนซึ่งจะดูยากยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้นภาพบางประเภทท่าน
 จึงดูออกยาก แต่อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นภาพเขียนที่ดูง่าย
 หรือดูยาก ในเรื่องการทำจะเป็นแบบฉบับนี้ ทุกคนต้องทำชน
 มารับ ทำขึ้นมาให้มีคุณค่าและให้คนอื่นยอมรับ และก็เรา
 คุบป อ้อ เป็นของคนคนนั้น ถ้าหากว่าจะเปรียบเทียบสมมติ
 ว่าท่านเป็นนักแสดง เขาบอกว่าแหม ท่านแสดงได้เก่งอย่าง
 กับดาราดาราคนหนึ่ง ถ้าท่านเป็นตัวประกอบ และ
 แสดงใหม่ ๆ ท่านอาจจะภูมิใจว่าเข้าชั้นเหมือนกัน แต่ถ้าหาก
 ว่าท่านเป็นนักแสดงด้วยท่านคงไม่สบายใจเสียแล้ว ท่านอยาก
 ให้เขาชมว่า ท่านแสดงเป็นแบบฉบับของท่านเองมากกว่า
 นี้แหละครับการที่จะทำให้เป็นแบบฉบับของตนเองก็เป็นอย่าง
 หนึ่งที่เราจะดูคุณค่าของงานจิตรกรรม เพราะฉะนั้น กว่าที่
 จะเป็นแบบฉบับนี้ ต้องฝึกหัดเริ่มตั้งแต่เป็นนักเรียนนั้นแหละ
 ครับ นักเรียนอาจจะได้รับความรู้จากครูบาอาจารย์หรือคนที่

เราศรัทธาอยู่ เราก็ได้อิทธิพลของครูเข้ามาในตัวเรา ยังรู้
ทฤษฎีอะไรไม่กว้างขวาง ยังรู้ไม่หมดเราค่อยๆ รับไป ทุกๆ
วัน จนกระทั่งศึกษาจบจากสถานศึกษา อาจจะมีความรู้
พอที่จะใช้เป็นการวิจารณ์ตัวเอง เมื่องานของตัวเองออกมา
พอจบจากสถานศึกษาแล้วหาแนวทางเป็นของตนเอง ในขั้น
แรกก็อาจจะมีอิทธิพลของคนอื่น เพราะยังไม่รู้ว่าจะไปทาง
ไหน สุดท้ายก็ค่อยๆ ก้าวไปจนกระทั่งมีแนวทางของตนเอง
ในที่สุด และก็อาจจะเปลี่ยนไปตามสมัยนิยมหรือด้วยการ
สร้างสรรค์ใหม่ ๆ นี่อาจจะทำให้ช่างเขียนแต่ละกลุ่มซึ่งมี
ความคิดคล้ายคลึงกันได้ร่วมกัน และก็สร้างอะไรขึ้นมา
ใหม่ๆ แปลกๆ ก็ได้ครับ

ในขั้นต่อไปก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับการที่จะดูตามทฤษฎี
ต่างๆ ในเรื่องนั้นท่านก็ต้องใช้เวลาดูไปมาก ๆ ดูไปนาน ๆ ท่าน
ก็อาจจะมีวิจารณ์ญาณมากขึ้น ในการที่จะดูรูปเขียน ทฤษฎี
ต่างๆ นี่อาจจะเกี่ยวกับสี สีใช้การถูกต้องไหม น้ำหนักดีไหม
การจัดวางรูปหรืออะไร ๆ ทั่วๆ ไปซึ่งเกี่ยวกับทฤษฎีหรือ
เทคนิคของศิลป์ ซึ่งถ้าหากท่านรู้บ้าง ท่านก็เกิดความสนุก

และรับไต่ถามกว่า ผมยกตัวอย่าง สมมติว่าภาพเขียนสีน้ำมัน
รูปหนึ่ง เขียนเสร็จแล้ว ดูเหมือนสียังเปียก ๆ อยู่ยังงั้นแหละ
ครับ แสดงถึงฝนจวนจะตกอะไรนี้รู้สึกทำได้ถึงขนาด สี
น้ำมันก็ทำไม่ได้ สีฝุ่นก็ทำไม่ได้ อย่างนั้นต้องสีน้ำ ถ้าท่าน
รู้เทคนิคสักนิดหน่อย ท่านดูร่อยครับ ท่านต้องค่อย ๆ คิด
ต้องค่อย ๆ คุไปนาน ๆ แล้วท่านก็จะรับคุณค่าของมันได้เอง

ในขั้นสุดท้ายการจะคุรูปเขียนนะครับ คุณค่าของมัน
อยู่ที่มีการประสานสัมพันธ์กันหมดในรูป รูปเขียนรูปหนึ่งถ้า
ท่านดูจากจุดหนึ่งจุดใดในรูป แล้วคุไปทั่วทั้งภาพ ท่านจะคุ
วิธีการเขียนก็ดี คุสีอะไรอื่น ๆ ก็ดี ถ้าดีมากคุแล้วไม่มีอะไร
สะคุตรงไหนเลย จะมีความประสานสัมพันธ์กลมกลืนกันไป
ตลอดทั้งภาพ ความประสานสัมพันธ์ของมันนั้นกลมกลืนกัน
หมดในรูป ผมอยากจะเปรียบเทียบกับนักแสดง สมมติว่า
ท่านได้รับเลือกให้แสดงบนเวทีสักเรื่องหนึ่ง ขณะที่ท่านแสดง
นี้ ท่านต้องลืมตัวของท่านว่าไม่ได้เป็นตัวของท่านแล้ว
ท่านอาจจะเป็นกามนิธหรืออาจจะเป็นวาสิฏฐี ท่านต้องลืมตัว
ท่านเลย แล้วท่านแสดงไปตามบทบาทของตัวแสดงนั้น
กลมกลืนกันหมดเลยครับตลอดจนกระทั่งจบ ถ้าท่านแสดงถึง

ขนาดคนก็ชมว่าท่านสวมบทบาทได้ดีท่านตีบทแตก รูปเขียน
 เหมือนกันครับ ถ้าหากเราดูไปตรงนี้เกิดขี้ขี้ ไม่น่าจะเป็น
 อย่างงี้มีสะดุดหรือมีอะไรไม่ถึงคุณค่าของมันก็ยัง ไม่จั่วว่า
 เป็นจิตรกรรมที่มีคุณค่าสูง เรื่องนี้ต้องซ้ำหน้าบ่อยครั้งเป็น
 ข้อสุดท้าย อย่างไรก็ตามก็จั่วว่าเป็นหลักเกณฑ์อย่างกว้าง ๆ
 อย่างหนึ่ง ที่ผมขอเรียนว่าการจะดูรูปนั้นดูอย่างไร ก็เป็นใน
 ลักษณะนี้แหละครับ กว้าง ๆ ทั่ว ๆ ไป ผมก็คิดว่าพูดมาเป็น
 เวลาพอสมควรแล้ว เรามาดูรูปกันบ้างนะครับ เปลี่ยน
 บรรยากาศบ้าง ภาพทั้งหมดที่ได้มาเป็นภาพสไลด์สไลด์จาก
 งานจิตรกรรมไทย ทั้งแบบประเพณีนิยมและแบบร่วมสมัย
 ได้รับความช่วยเหลือโดยขอยืมมาจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
 กับคณะจิตรกรรมและประติมากรรม มหาวิทยาลัยศิลปากรครับ
 ขอเชิญดูตั้งแต่ภาพแรกครับ.....

(ต่อไป ผู้บรรยายได้บรรยายเกี่ยวกับเรื่องราวและ
 ความงามของภาพเขียนในสไลด์สไลด์จากงานจิตรกรรมแบบ
 ประเพณีนิยมและส่วนใหญ่เป็นแบบจิตรกรรมร่วมสมัย ของ
 จิตรกรไทยบางท่าน ฉายให้ผู้ฟังชม จนจบการบรรยาย)

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภาพระสุเมรุ นายกำธร สัตถิรกุล ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา

๒๐ มีนาคม ๒๕๐๒

